

POLICJA LOKALNA – TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ

Do ochrony porządku publicznego w gminie, powoływana jest samorządowa umundurowana formacja, zwana Strażą Miejską (na mocy Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych). Straż Miejska ma za zadanie służyć społeczności lokalnej, wykonując zakres swoich obowiązków z poszanowaniem praw i godności obywateli.³⁸⁶

Straż Miejska jest tworzona przez radę gminy po zasięgnięciu opinii Komendanta Wojewódzkiego Policji (właściwego terytorialnie). Powołując się na art. 3 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, gminy sąsiadujące na obszarze jednego województwa, mogą zawrzeć porozumienie o utworzeniu wspólnej straży (po wcześniejszym zaopiniowaniu przez komendanta wojewódzkiego Policji).³⁸⁷ Porozumienie to zawiera m.in. sposób finansowania oraz zasięg terytorialny działania straży.

Straż miejska może zostać rozwiązana jedynie przez radę gminy, po uprzednim zawiadomieniu właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego Policji. Nadmienić tu należy, iż jak w przypadku Policji koszty utrzymania pokrywane są z budżetu państwa, tak w przypadku Straży Miejskiej, działanie jej finansowane jest z budżetu gminy (w mieście, które jest związkiem komunalnym, koszty pokrywane są z budżetu miasta).

Straż jest jednostką organizacyjną gminy.³⁸⁸ W niektórych wypadkach (musi to być jednak szczególnie uzasadnione), rada gminy może postanowić o umiejscowieniu Komendy straży w strukturze urzędu gminy.,

Na czele Straży Miejskiej stoi Komendant, który może być powoływany przez burmistrza (prezydenta miasta) lub wójta, także po wcześniejszym zaopiniowaniu przez Komendanta Wojewódzkiego Policji. Sprawuje on swoje zadania przy pomocy Komendy Straży.

Działalność straży nadzoruje wójt, burmistrz (prezydent miasta), natomiast fachowość wykonywanych zadań koordynuje Komendant Główny Policji (poprzez właściwych terytorialnie Komendantów Wojewódzkich Policji).

W związku z (częściowo pokrywającymi się) zadaniami realizowanymi przez Straż Miejską, może ona współpracować na podstawie porozumienia z Policją- zakres oraz sposób współpracy określają odrębne przepisy.

Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego, wynikające z prawa miejscowego.³⁸⁹

Do zadań straży należy w szczególności:

- 1) ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych,
- 2) czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym,

³⁸⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁸⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 3 ust. 1, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁸⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 6 ust. 1, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁸⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 10 ust. 1, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

- 3) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń,
- 4) zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia,
- 5) ochrona obiektów komunalnych i urzędzeń użyteczności publicznej,
- 6) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych,
- 7) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób,
- 8) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,
- 9) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.³⁹⁰

Strażnik wykonując powyższe zadania, jest uprawniony do:

- 1) udzielania pouczeń,
- 2) legitymowania osób w uzasadnionych przypadkach w celu ustalenia ich tożsamości,
- 3) ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia i niezwłocznego doprowadzenia do najbliższej jednostki Policji,
- 4) nakładania grzywnien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia określone w trybie przewidzianym przepisami o postępowaniu w sprawach o wykroczenia,
- 5) dokonywania czynności wyjaśniających, kierowania wniosków o ukaranie do sądu, oskarżania przed sądem i wnoszenia środków odwoławczych - w trybie i zakresie określonymi w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia,
- 6) usuwania pojazdów i ich unieruchamiania przez blokowanie kół w przypadkach, zakresie i trybie określonymi w przepisach o ruchu drogowym,
- 7) wydawania poleceń,
- 8) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych i samorządowych,
- 9) zwracania się, w nagłych przypadkach, o pomoc do jednostek gospodarczych, prowadzących działalność w zakresie użyteczności publicznej oraz organizacji społecznych jak również do każdej osoby o udzielenie doraźnej

³⁹⁰ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 11, Dz. U. z 1997r., z późn. zm.

pomocy na zasadach określonych w ustawie o Policji,

10) obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych.³⁹¹

Wobec osób, które uniemożliwiają wykonywanie określonych ustawowo zadań, strażnik może zastosować środki przymusu bezpośredniego, w postaci:

- 1) siły fizycznej w postaci chwytów obezwładniających oraz podobnych technik obrony,
- 2) kajdanek,
- 3) pałek obronnych wielofunkcyjnych,
- 4) psów obronnych,
- 5) paralizatorów elektrycznych, na które jest wymagane pozwolenie na broń w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji
- 6) ręcznych miotaczy gazu.³⁹²

Należy przy tym jednak pamiętać, że w/w środki powinny być używane „w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, w stosunku do której zostały podjęte.”³⁹³ Przypadki, tryb i sposoby użycia środków przymusu bezpośredniego, sposób dokumentowania ich użycia oraz zakres udzielania pierwszej pomocy a także zapewniania pomocy lekarskiej, określają odrębne przepisy.

Straży może także „..być wydane świadectwo broni, na zasadach określonych w przepisach art. 29 oraz art. 31 ust. 1 ustawy o broni i amunicji, na broń palną bojową do wykonywania zadań określonych w art. 11 pkt 5 i 9 oraz na paralizatory elektryczne.”³⁹⁴

O dopuszczenie strażnika do pełnienia zadań z bronią, wnioskuje komendant straży, w drodze decyzji administracyjnej, wydanej przez właściwy organ Policji. Warunki, tryb i sposób użycia broni palnej regulują odrębne przepisy.

W związku z wykonywaniem czynności służbowych, strażnik korzysta z ochrony prawnej, przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.³⁹⁵

Poniżej zakres obowiązków strażnika:

- 1) przestrzeganie prawa, rzetelne, bezstronne i terminowe wykonywanie poleceń przełożonych,
- 2) poszanowanie powagi, honoru, godności obywateli i własnej,
- 3) zachowanie tajemnicy państwowej i służbowej,
- 4) podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrożenia życia, zdrowia lub mienia, a także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ludzi,
- 5) zachowanie uprzejmości i życzliwości w kontaktach z obywatelami, przełożonymi, podwładnymi oraz współpracownikami,
- 6) stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
- 7) zachowanie się z godnością w czasie pracy i poza nią.³⁹⁶

³⁹¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 12, ust. 1, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁹² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 14, ust. 2, Dz. U. z 1997r., z późn. zm.

³⁹³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 14, ust. 4, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁹⁴ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 15, ust. 1, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁹⁵ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 23, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

³⁹⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych, art. 27, Dz. U. z 1997r., z póź. zm.

Funkcjonariusze straży realizując zadania mają także prawo:

- stosować wobec obywateli naruszających przepisy porządkowe środki oddziaływania wychowawczego w postaci ustnych lub pisemnych upomnień zobowiązujących do przywrócenia naruszonego porządku publicznego do stanu poprzedniego.
- w przypadku naruszenia przepisów legitymować w niezbędnym zakresie obywateli w celu ustalenia tożsamości.
- wymierzać w trybie i na zasadach określonych w prawie o wykroczeniach, kar grzywnien w drodze mandatów karnych za wykroczenia
- zatrzymywać osoby stwarzające w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludzkiego, a także dla mienia oraz przekazanie tejże osoby do Policji.
- usuwać na koszt właściciela pojazdy, których stan wskazuje na to, że nie są używane, albo pojazdy bez tablic rejestracyjnych, jeżeli są one dla danego pojazdu wymagane, pozostawione w miejscach, gdzie jest to zabronione.

Czy jednak powyższe zadania są w pełni realizowane przez Straż Miejską? Czy funkcjonowanie Straży Miejskiej ma taki wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa w kraju/regionie, jaki zakładany był przez jej twórców? Czy może wreszcie należałoby się przyjrzeć Straży Miejskiej, porównując jej funkcjonowanie z Policją i wreszcie zastanowić się, czy nie lepiej byłoby nadać Straży Miejskiej więcej uprawnień i tym samym ułatwić jej funkcjonowanie?

Aby odpowiedzieć na powyżej postawione pytania, należy przytoczyć tu kilka słów o Policji, jej funkcjonowaniu oraz przedstawić zakres obowiązków funkcjonariuszy.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zakres obowiązków i uprawnień Policji jest Ustawa o Policji z dnia 06 kwietnia 1990 roku (z późniejszymi zmianami). Określa ona Policję jako „...umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego...³⁹⁷ Jak wynika z ww. zapisu, podstawowym celem Policji jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz ludzi. Należy tu przytoczyć także kilka z podstawowych celów, jakie zawarte są w katalogu zadań, jakie muszą być realizowane przez tę formację. Należą do nich:

- „... 1) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- 2) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,
- 3) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganiu popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,

³⁹⁷ Art. 1 ust. 1 ustawy z 06 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz. U. z 2002r. Nr 7 z późn. zm.

- 4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,
- 5) nadzór nad strażami gminnymi (miejskimi) oraz nad specjalistycznymi u zbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach,
- 6) kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,
- 7) współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
- 8) gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych...³⁹⁸

Policja jest zobligowana do realizowania umów i porozumień międzynarodowych, na zasadach i w zakresie w nich określonych.

W artykule 1 ust. 2 pkt 3 Ustawa o Policji wskazuje inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi.³⁹⁹ Tutaj jako podstawowe określone są zadania prewencyjne. Mają one bardzo duże znaczenie w walce z przestępczością. Ustawodawca wymienił je jako pierwsze, ponieważ z punktu widzenia społeczeństwa mogą mieć one większe znaczenie, niż represje. Albowiem lepiej jest zapobiegać przestępstwom i przeciwdziałać ich popełnieniu, niż eliminować bezpośrednio ich skutki i pociągać do odpowiedzialności osoby je popełniające. W zakresie tym Policja powinna współpracować z organami państwowymi i samorządowymi. Współpraca ta może mieć różny charakter – począwszy od przekazywania Policji informacji, poprzez podejmowanie wszelkiego rodzaju działań aktywnych (na przykład przy zabezpieczaniu imprez masowych), kończąc na bezpośrednich inicjatywach dotyczących działań uświadamiających społeczeństwo.

Kolejnym przykładem zakresu działań Policji, regulowanym przez ustawę o Policji może być wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców (art. 1 ust. 2 pkt 4).⁴⁰⁰ Zadania te należałoby rozumieć w znacznie szerszym zakresie, niż samo wykrywanie i ściganie osób, które popełniły czyny zabronione.

W zakresie kontroli przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych, związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych, Policja ma do dyspozycji środki przewidziane w przepisach: Kodeksu Postępowania Administracyjnego, Kodeksu Wykroczeń a także Kodeksu Postępowania w Sprawach o Wykroczenia.

³⁹⁸ Art. 1 ust. 2 ustawy z 06 kwietnia 1990 r. o Policji, DzU z 2002r. Nr 7 poz. 58 z późn. zm.

³⁹⁹ Ustawa o Policji z dnia 06 kwietnia 1990r. Dz.U. z 2002 r. Nr 7 poz. 58 z późn. zm.

⁴⁰⁰ Ustawa o Policji z dnia 06 kwietnia 1990r. Dz.U. z 2002 r. Nr 7 poz. 58 z późn. zm.

Omówić należy tu jeszcze kwestię współpracy Policji z policjami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi, takimi jak na przykład INTERPOL czy EUROPOL, które także zajmują się ściganiem sprawców czynów zabronionych. Zakres tej współpracy regulują odrębne, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz porozumienia. Współpraca ta opiera się jednak głównie na zapewnieniu ochrony międzynarodowego bezpieczeństwa i porządku. Współpraca polskiej Policji z policjami świata jest stale rozwijana i ciągle szuka się nowych możliwości jej polepszenia. Służy temu, między innymi, stała praca nad doskonaleniem systemu organizacyjnego Policji.

Istotnym jest tutaj również fakt, iż Policja w swoim zakresie działania posiada znacznie szerszy zakres uprawnień, aniżeli Straż Miejska, większy zasięg działania i zdecydowanie większą wykrywalność i skuteczność w zwalczaniu przestępczości – czy w takim wypadku istnieje potrzeba funkcjonowania Policji lokalnej? Zdecydowanie tak. Może jednak warto się zastanowić nad nadaniem większych uprawnień Straży Miejskiej i tym samym zwiększyć jej skuteczność? Może wówczas Straż Miejska nie będzie postrzegana w oczach obywateli jako zupełnie niepotrzebny twór, którego działanie często sprowadza się jedynie do wystawiania mandatów za przekroczenie prędkości czy przejście na czerwonym świetle...?

LOCAL POLICE – PRESENT AND FUTURE

In this article, the matter of mutual relations between social and state security has been undertaken. State security nowadays both in internal and external extent has more and more social dimension. Social factor relating to life quality of citizens more and more often decide on domicile (places with low life quality factor are depopulating). Social security, namely certain inalienable, guaranteed level of services and benefits provided by a state, its agendas or that offered on a state order by other entities, becomes a characteristic of states that care for social-economy balance. The balance between economy profit sphere, efficiency and high life quality gives permanent basis for state security. States that characterize high social security, as a rule, prove bigger political and economy destabilization. A considerable part of a society searches for social security as a guarantee for own person and family development.

BIBLIOGRAFIA

1. Ustawa o Policji z dnia 06 kwietnia 1990r. Dz.U. z 2002 r. Nr 7 poz. 58 z póź. zm.
2. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. Nr 123, poz. 779 , z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i z 2003 r. Nr 130, poz.1190)
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu i sposobu współpracy Policji ze strażami gminnymi (miejskimi) oraz zakresu sprawowania przez Komendanta Głównego Policji nadzoru nad działalnością straży .(Dz. U. z 2004 r. Nr 187 , poz. 1943)
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 listopada 2004 r, w sprawie zakresu i sposobu wykonywania przez strażników gminnych (miejskich) niektórych czynności. (Dz. U. z 2004 r. Nr 247 , poz. 2473 – obowiązuje od 04 .12 . 2004 r.)
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2004 r. w sprawie przypadków, sposobów i trybu użycia przez strażników gminnych (miejskich) środków przymusu bezpośredniego.(Dz. U. z 2004 r. Nr 18, poz.169)
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2004 r. , w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej bojowej przez strażników gminnych (miejskich). (Dz. U. z 2004 r. Nr 215, poz. 2185)